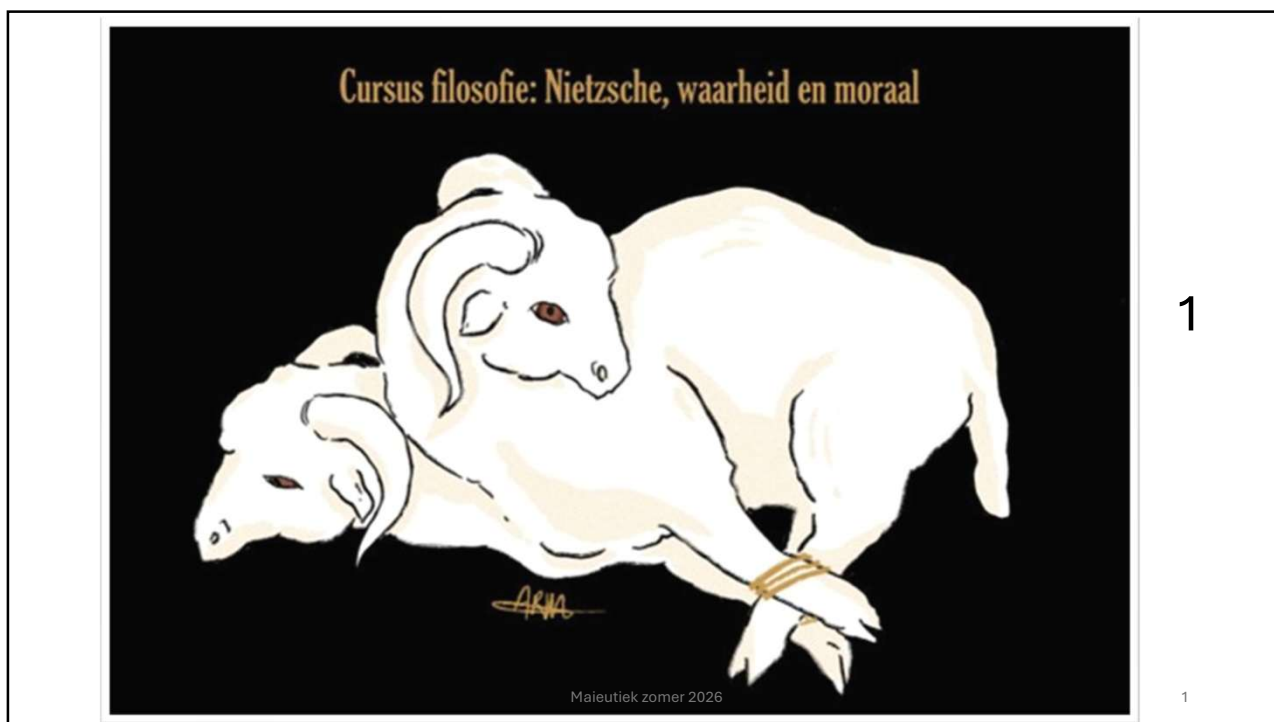

1

1

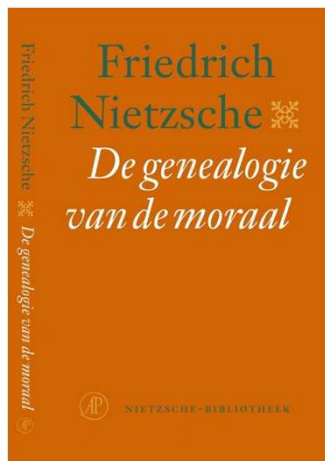
1

- Dia 2 bevat foto's die staan wegens rechten niet op hand-out

Maieutiek zomer 2026

2

2

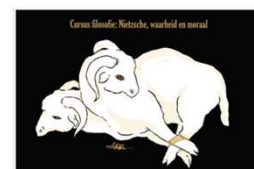
Tussen 10 en 30 juli 1887 geschreven. Is een reactie op en verzet tegen het boek van zijn voormalige vriend Paul Rée' *'The Origin of the Moral Sensations'* (1877).

Maieutiek zomer 2026

3

3

Nietzsche en zijn invloed

- Tijdens het grootste deel van zijn leven was hij te kritisch voor zijn omgeving. Hoogleraar op zijn 25ste verliest hij die positie niet alleen door zijn fysieke problemen, maar ook doordat zijn positie onhoudbaar is volgens de gevestigde orde.
- Als hij zelf al te ziek is om te schrijven wordt hij populair. Zijn zus opent 'de Nietzsche archieven' en geeft zijn boek 'Wil tot macht' uit. Zijn zus is een fanatieke nazisymphathisant en zij maakt dat Nietzsche een nazistische filosoof met antisemitische ideeën lijkt.

Maieutiek zomer 2026

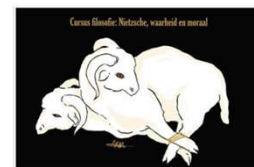
4

4

Nietzsche en zijn invloed

In WO 1 werden 150.000 exemplaren uitgedeeld
aan frontsoldaten van Zarathustra
Die kregen ze mee met de bijbel
als inspiratie.

Terminologie

Waarden

Waarden zijn abstracte idealen en principes die belangrijk zijn of gevonden worden om na te streven.
Voorbeelden: vrijheid, rechtvaardigheid.

Normen

Normen zijn de meer concrete gedragsregels en grenzen die voortvloeien uit die waarden.
Voorbeelden: Je mag mensen niet bepreken of je moet eerlijk delen

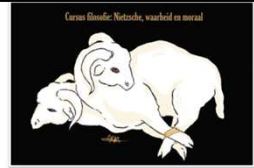
Moraal

Moraal is de verzameling van alle waarden en normen en gewoonten die een groep of individu heeft.
Voorbeeld: 'Zo doen wij dat niet', 'wij vindenbelangrijk'.

Ethiek

Ethiek is de (filosofische) discipline die (systematisch) over de moraal nadenkt.
Voorbeeld: een ethische commissie in het bedrijfsleven, of politiek nadenken over waarden in zorg of onderwijs.

Apriori versus aposteriori bij Kant

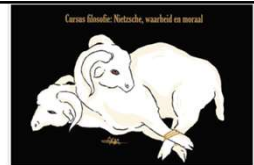
- a priori = aan de ervaring vooraf.
- aposteriori = via zintuigelijke indrukken.(9)
- Kant schreef één mooie regel waar alle moraal uit voort kon vloeien: De categorische imperatief.
- Apriori want altijd geldig : handel zo dat jij zelf ook onder die wet zou willen vallen.
- Aposteriori want situationeel: deze bovenstaande regel moet in elke concrete situatie worden toegepast.

Maieutiek zomer 2026

7

7

Dionysisch en Apollinisch

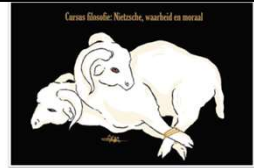
- Nietzsche hoopte dit onderzoek met Ree te doen, maar die haakt in zijn beleving af. Hij verwijt Ree niet te durven loslaten wat redelijk en vast is. Nietzsche kiest voor het Dionysische (de roes) en Ree, volgens hem, alleen voor het Apollinische.(ratio)
- Het niet door durven denken komt voort uit de angst dat dan niets meer de moeite waard is. Nietzsche ziet achter de twijfel waaraan Ree bang is ten onder te gaan een nieuwe montere levenshouding die niets hoeft te ontkennen.

Maieutiek zomer 2026

8

8

De mens kent zichzelf niet

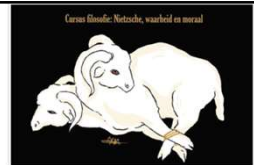
- “We zijn onbekenden voor onszelf, wij mensen van de kennis, we kennen onszelf niet:” (7)
- Epistemologisch probleem, maar ook een kritiek op de vraag wat ‘willen kennen’ eigenlijk is.
- “een steeds grotere beslistheid eisende fundamentele wil van de kennis.”(8)
- Het gaat niet om kennis die wordt blootgelegd, het gaat om de wil tot waarheid die zich manifesteert via de filosofen.

Maieutiek zomer 2026

9

9

De wil tot waarheid

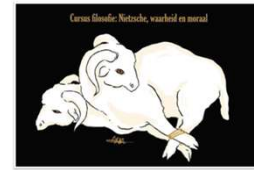
- “uit een gemeenschappelijke wortel, uit een in de diepte gebiedende, met steeds grotere beslistheid sprekende, een steeds grotere beslistheid eisende fundamentele wil van de kennis.”(8)
- Het gaat niet om kennis die wordt blootgelegd,
- Het gaat niet om kennis van de enkeling,
- Het gaat om de wil tot waarheid die zich manifesteert via de filosofen.

Maieutiek zomer 2026

10

10

Genealogie van de moraal

- Hoe komen we aan onze moraal.
- Wat is gegeven?
- Wat is verworven?
- Wie kan en mag bepalen wat de moraal van een samenleving is? Waarom hebben sommigen daarover meer te zeggen dan anderen?
- De lijn van de afstamming van de moraal van het einde van de 19de eeuw moet helderheid geven in wat de gedeelde waarden zijn en welke misverstanden en onterechte aannames daarbij een rol spelen.